

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2235

[Total No. of Pages : 2

[6043]-101

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

**PO-C-01 : Traditions of Political Thought
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12401)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question: **[10]**

- a) Explain confucius concept of Ruling through virtue.
- b) Analyze Marx's Theory of Historical Materialism.

Q2) Answer any one of the following question: **[10]**

- a) Explain Plato's concept of Ideal State.
- b) Explain the thought of Gandhi's on the State.

Q3) Answer any one of the following question: **[10]**

- a) Explain Machiavelis thought's on Morality and Politics.
- b) Explain Mill's views on representative Government.

Q4) Answer any two of the following question: **[10]**

- a) Rousseau's Social Contract Theory.
- b) Explain Frantz Fanon views on African Phenomenology.
- c) Mill's Thoughts on liberty.
- d) General Will.

Q5) Answer any two of the following question: **[10]**

- a) Plato's concept of Justice.
- b) Machiavelis thought's on the king.
- c) Marx's thoughts on state.
- d) Gandhi's criticism of Western Civilization.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2235

[6043]-101

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C-01 : Traditions of Political Thought
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12401)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
अ) कन्फ्यूशिअस यांचे सदगुणांच्या माध्यमातून राज्य करणे ही संकल्पना स्पष्ट करा?
ब) मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवादी सिद्धांताचे विश्लेषण करा?
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
अ) प्लेटोच्या आदर्शराज्याची संकल्पना स्पष्ट करा?
ब) गांधीजींचे राज्यासंबंधी विचार स्पष्ट करा?
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
अ) मॉकियाव्हली यांचे नैतिकता आणि राजकारण या संबंधी विचार स्पष्ट करा?
ब) मिल यांचे प्रतिनिधीक शासना संबंधी विचार स्पष्ट करा?
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
अ) रूसोचा सामाजिक कराराचा सिद्धांत
ब) फ्रॅन्टझ फेनॉन यांचे आफ्रिकन घटनाशास्त्र संबंधी विचार
क) मिलचे स्वातंत्र्या संबंधी विचार
ड) सामुहिक इहा
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
अ) प्लेटोची न्याय संकल्पना
ब) मॉकियाव्हलीचे राजा संबंधी विचार
क) मार्क्सचे राज्या संबंधी विचार
ड) गांधीजीची पाश्चात्य सव्यतेवरील टिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2236

[Total No. of Pages : 4

[6043]-102

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

Administrative Theory (Compulsory)

(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit System) (12402)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Explain the changing Nature of Public Administration.
- b) Explain the Bureaucratic Approach of Public Administration.

Q2) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Write the theory of Development Administration.
- b) Write the features of New Public Management.

Q3) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Explain Ecological Approach of Public Administration.
- b) Write the significance of Public Administration.

Q4) Attempt any Two of the following : **[10]**

- a) Lok Ayukta
- b) Administrative corruption
- c) Span of control
- d) Challenges of Liberalization

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Decision Making Approach
- b) Hierarchy
- c) Unity of Command
- d) Ombudsman

Total No. of Questions : 5]

P-2236

[6043]-102

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

Administrative Theory (Compulsory)

(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit System) (12402)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) लोकप्रशासनाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) लोकप्रशासनाचा नोकरशाही दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) विकास प्रशासन सिद्धांत लिहा.
ब) नव-लोकव्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) लोकप्रशासनाचा पर्यावरणात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
ब) लोकप्रशासनाचे महत्व लिहा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणताही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
अ) लोकायुक्त
ब) प्रशासकीय भ्रष्टाचार
क) नियंत्रण कक्षा
ड) उदारिकरणाचे आव्हान

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) निर्णय निर्धारण दृष्टिकोन
- ब) पदसोपान परंपरा
- क) आज्ञैक्य
- ड) अँम्बुस्मन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P 2237

[Total No. of Pages : 2

[6043]-103

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C3 : Political Institution in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12403)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the Following questions. **[10]**

- a) What is Democracy ? Explain the basis of democratic ideology.
- b) Comment on the Centre - state relationship in the Indian Federal system.

Q2) Answer any one of the following question: **[10]**

- a) Explain the nature of the Judiciary in India .
- b) State your views on the unity and integrity of India.

Q3) Answer any one of the following question: **[10]**

- a) Explain the role of the president as the constitutional heael.
- b) Explain the power and Functions of Loksabha.

Q4) Answer any two of the following question: **[10]**

- a) Powers of Governor
- b) Aadhaar (UIDAI)
- c) Judicial review
- d) Supremacy of legislature

Q5) Answer any two of the following question: **[10]**

- a) Armed forces special power Act (AFSPA)
- b) Multilevel Federalism
- c) Role of the prime Minister
- d) Principle of collective Responsibility.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2237

[6043]-103

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C3 : Political Institution in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) लोकशाही म्हणजे काय? हे सांगून लोकशाही विचार प्रणालीचे मूलाधार स्पष्ट करा.
ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्थेतील केंद्र व राज्य संबंधावर भाष्य करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) भारतातील न्याय मंडळांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) भारतातील अखंडता आणि एकात्मता याबद्दल मत व्यक्त करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) घटनात्मक प्रमुख या नात्याने राष्ट्रपतीची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) लोकसभेचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) राज्यपालाचे अधिकार
ब) आधार (UIDAI)
क) न्यायालयीन पुनर्विलोकन
ड) कायदेमंडळाची सर्वोच्चता

प्र.5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) सशस्त्र सीमा विशेषाधिकार कायदा (AFSPA)
ब) बहुस्तरीय संघराज्यवाद
क) पंतप्रधानाची भूमिका
ड) सामुहीक जबाबदारीचे तत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2238

[Total No. of Pages : 2

[6043]-104

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-01 : Modern Political Ideologies

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (12404)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Explain the meaning and reasons for the rise of fascism.
- b) Critically examine communism.

Q2) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Explain the basic principles of feminism.
- b) State the origin of Political Ideology.

Q3) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Explain the major types of Liberalism.
- b) Explain the importance of Political Ideologies.

Q4) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Basic types of fundamentalism.
- b) Types of environmentalism.
- c) The place of Women in Feminism.
- d) Ideology as a science of Thought.

Q5) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Multiculturalism.
- b) Socialism.
- c) Types of conservations.
- d) Environmentalism.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2238

[6043]-104
M.A. (Part - I)
POLITICAL SCIENCE
PO-01 : Modern Political Ideologies
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (12404)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) फॅसिझमचा अर्थ व उदयाची कारणे सांगा.
ब) साम्यवादाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) स्त्रीवादाची मुलभूत तत्त्वे सांगा.
ब) राजकीय विचारप्रणालीचे उगमस्थान सांगा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) उदारमतवादाचे प्रमुख प्रकार सांगा.
ब) राजकीय विचारप्रणालीचे महत्त्व सांगा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) कट्टरवादाचे मुलभूत प्रकार
ब) पर्यावरणवादाचे प्रकार
क) स्त्रीवादातील स्त्रीयांचे स्थान
ड) विचारप्रणाली विचारांचे शास्त्र
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) बहुसंस्कृतीवाद
ब) समाजवाद
क) पुराणमवादाचे प्रकार
ड) पर्यावरणवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2239

[6043]-105

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

Political Process in Maharashtra

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12405) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Write a review of Shahu-Phule-Ambedkar movement in Maharashtra before state formation.
- b) Explain the economic sectors of agriculture, industry and co-operation in the politics of Maharashtra.

Q2) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Discuss the issue of regionalism in Maharashtra Politics.
- b) Write a review of Assembly elections in Maharashtra after 1957.

Q3) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Explain the political path of Bhartiya Janta party in Maharashtra politics.
- b) Explain the increasing participation of women in the state politics.

Q4) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Social Basis-Religion caste.
- b) Maharashtra state formation.
- c) Backwardness of Marathwada.
- d) Vidarbha Vikas Andolan.

Q5) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Reservation policy.
- b) The role of RPI.
- c) Maharashtra - Karnataka border issue.
- d) Nationalist Congress Party-performance.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2239

[6043]-105
M.A. (Part - I)
POLITICAL SCIENCE
Political Process in Maharashtra
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12405) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राज्यनिर्मितीपूर्वी महाराष्ट्रातील शाहु-फुले-आंबेडकर चळवळीचा आढावा लिहा.
ब) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील कृषी, उद्योग व सहकार ही आर्थिक क्षेत्रे स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील प्रादेशिकता या समस्येवर चर्चा करा.
ब) महाराष्ट्रातील 1957 नंतर विधानसभा निवडणूकीचा आढावा लिहा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारतीय जनता पक्षाची महाराष्ट्राच्या राजकारणातील राजकीय वाटचाल स्पष्ट करा.
ब) राज्याच्या राजकारणात महिलांचा वाढता सहभाग यावर स्पष्टीकरण द्या.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सामाजिक आधार - धर्म जात
ब) महाराष्ट्र राज्य निर्मिती
क) मराठवाड्याचे मागासलेपण
ड) विदर्भ विकास आंदोलन
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आरक्षण धोरण
ब) आर पी आय ची भूमिका
क) महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमावाद
ड) राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी कामगिरी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2240

[6043]-106

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

India's Foreign Policy

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12406)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one questions of the following. **[10]**

- a) Explain the role of bureaucracy in India's foreign policy.
- b) Review India-U.S.A. relation in 21st century.

Q2) Attempt any one questions of the following. **[10]**

- a) Write in detail the changing foreign policy of India in the post-cold war period.
- b) Review the ideological components of Indian foreign policy.

Q3) Attempt any one questions of the following. **[10]**

- a) Write the structure and function of European union.
- b) Explain the role of united nation in Indo-Pakistan border dispute.

Q4) Attempt any Two questions of the following. **[10]**

- a) The issue of terrorism.
- b) Non-Aligned Movement (NAM).
- c) Indo-Russia treaty of friendship (1971).
- d) Indian foreign ministry (structure).

Q5) Attempt any two questions of the following. **[10]**

- a) Kargil war.
- b) SEZs (Special Economic Zone).
- c) Cold-War-Concept's.
- d) Foreign Policy and Media.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2240

[6043]-106
M.A. (Part - I)
POLITICAL SCIENCE
India's Foreign Policy
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12406)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणात नोकरशाहीची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) 21 व्या शतकातील भारत-अमेरिका संबंधांचा आढावा घ्या.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) शीतयुद्धोत्तर काळातील भारताचे बदलते परराष्ट्रीय धोरण सविस्तर लिहा.
ब) भारतीय परराष्ट्रीय धोरणाच्या वैचारिक घटकांचा आढावा घ्या.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) युरोपियन युनियनची रचना आणि कार्ये लिहा.
ब) भारत-पाकिस्तान सीमावादात संयुक्त राष्ट्र संघाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) दहशतवादाचा प्रश्न
ब) अलिप्ततावादी चळवळ (NAM)
क) भारत-रशिया मैत्री करार (1971)
ड) भारतीय परराष्ट्र खाते (रचना)
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) कारगील युद्ध (1999)
ब) सेझ-(विशेष आर्थिक क्षेत्र)
क) शीतयुद्ध - अर्थ
ड) परराष्ट्र धोरण आणि प्रसार माध्यमे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2241

[6043]-107

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 04 : Party System in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12407) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Explain the ideology and development of communist party of India.
- b) State the reasons for the one-party dominance of the congress in the post-independence period.

Q2) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Explain the Ideology and leadership of Bahujan Samaj party.
- b) Discuss the challenges before the peasant movement in India.

Q3) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Explain the development of coalition politics after 1990.
- b) Explain the Ideology and social base of Bhartiya Janta Party.

Q4) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) BJP's performance on 2019 elections.
- b) Leadership in congress party.
- c) Environmental movement.
- d) Dalit Panthar.

Q5) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Marxist communist party.
- b) Dalit Shoshit Sangharsh Samiti (DS4).
- c) Issues of onion farmers.
- d) Multi party system.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2241

[6043]-107

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 04 : Party System in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (12407) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) भारतीय कम्युनिस्ट पक्षाची विचारसरणी आणि वाटचाल स्पष्ट करा.
  - ब) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील काँग्रेसच्या एकपक्षीय वर्चस्वाची कारणे सांगा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) बहुजन समाज पक्षाची विचारधारा आणि नेतृत्व स्पष्ट करा.
  - ब) भारतातील शेतकरी चळवळीपुढील आव्हानांची चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) 1990 नंतरच्या आघाड्यांच्या राजकारणाची वाटचाल स्पष्ट करा.
  - ब) भारतीय जनता पक्षाची विचारसरणी आणि सामाजिक आधार स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) भाजपाची 2019 च्या निवडणुकीतील कागगिरी
  - ब) काँग्रेस पक्षातील नेतृत्व
  - क) पर्यावरण चळवळ
  - ड) दलित पँथर
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) मार्क्सवादी कम्युनिस्ट पक्ष
  - ब) दलित शोषित संघर्ष समिती (DS4)
  - क) कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांचा प्रश्न
  - ड) बहुपक्ष पद्धती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2242

[Total No. of Pages : 4

[6043]-201

F.Y. M.A.

POLITICAL SCIENCE

PO:C4 Comparative Political Analysis

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (22401)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the nature of violence in modern time.
- b) Explain the scope of comparative politics.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the Constructive-Functionalist approach mentioned by Almond.
- b) Explain the meaning and nature of comparative politics.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of the military in national security.
- b) Explain the neo-institutional approach.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Importance of social movements
- b) Non - Governmental Organizations
- c) Role of Political Parties
- d) Functions of Pressure group

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Political Modernization
- b) Regional Political parties
- c) National Security
- d) Political development

Total No. of Questions : 5]

P-2242

[6043]-201

F.Y. M.A.

POLITICAL SCIENCE

PO:C4 Comparative Political Analysis

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (22401)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) आधुनिक काळातील हिंसाचाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) तुलणात्मक राजकारणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) आल्मंड यांनी सांगितलेला रचनात्मक-कार्यवादी दृष्टीकोनाचे स्पष्टीकरण करा.
ब) तुलणात्मक राजकारणाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) राष्ट्रीय सुरक्षिततेत लष्कराची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) नव-संस्थात्मक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणताही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
अ) सामाजिक चळवळींचे महत्त्व
ब) अशासकीय संघटना
क) राजकीय पक्षांची भूमिका
ड) दबावगटाचे कार्ये

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणताही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) राजकीय आधुनिकीकरण
- ब) प्रादेशिक राजकीय पक्ष
- क) राष्ट्रीय सुरक्षितता
- ड) राजकीय विकास

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2243

[Total No. of Pages : 2

[6043]-202
M.A. (Part - I)
POLITICAL SCIENCE
PO-C5 : Theory of International Politics
(2019 Pattern) (Credit system) (Semester - II) (22402)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain Marxist theory in International politics.
- b) Explain the scope of International politics.

Q2) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the Harold Mackinder's "Geo-political theory".
- b) Discuss the contribution of 'Non Alignment Movement' in International politics.

Q3) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Examine the constructivist theory in International politics.
- b) Explain Liberalism Approach in International politics.

Q4) Attempt any two of the following questions. **[10]**

- a) Idealism
- b) Balance of power
- c) Critical Theory
- d) New security challenges

Q5) Attempt any two of the following questions. **[10]**

- a) Positivism
- b) Structural Realism.
- c) Gender issues in International politics
- d) Terrorism

* * *

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P 2243

[6043]-202
M.A. (Part - I)
POLITICAL SCIENCE
PO-C5 : Theory of International Politics
(2019 Pattern) (Credit system) (Semester - II) (22402)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील “माक्सवादी सिध्दांत” स्पष्ट करा.
ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) हॅरॉल्ड मॅकेंडरचा भू-राजकीय सिध्दांत स्पष्ट करा.
ब) अलिप्ततावादी चळवळीचे आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील योगदान चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील रचनावाद सिध्दांताचे परीक्षण करा.
ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील उदारमतवादी दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आदर्शवाद
ब) सत्ता-संतुलन
क) क्रिटीकल थेअरी
ड) नविन सुरक्षा आव्हाने
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) प्रत्यक्षवाद
ब) रचना वास्तववाद
क) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील लिंगभाव विषयक मुद्दे
ड) दहशतवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2244

[Total No. of Pages : 4

[6043]-203

M.A. (Part-I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C6 : Public Policy

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit Pattern) (22403)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the nature of public policy?
- b) Discuss the group approach in public policy?

Q2) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Evolution public policy?
- b) Explain the role of legislature in public policy making?

Q3) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Discuss the development of agricultural policy in public policy?
- b) Discuss the impact of globalization in public policy making?

Q4) Attempt any two questions of the following. **[10]**

- a) Explain the scope of public policy?
- b) Explain Policy Network?
- c) Explain implementation of public policy?
- d) Explain the formulation in the shape of public policy?

P.T.O.

Q5) Attempt any two questions of the following.

[10]

- a) Explain the policy on health development?
- b) Discuss about environmental policy?
- c) Explain the process of global policy?
- d) Discuss the role of transnational Actors?

Total No. of Questions : 5]

P-2244

[6043]-203

M.A. (Part-I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C6 : Public policy

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit Pattern) (22403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा?
ब) सार्वजनिक धोरणातील गट दृष्टिकोणावर चर्चा करा?
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सार्वजनिक धोरणाचा विकास स्पष्ट करा?
ब) सार्वजनिक धोरण निर्मितीत कायदेमंडळाची भूमिका स्पष्ट करा?
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सार्वजनिक धोरणातील कृषी धोरण विकासा बाबतची चर्चा करा.
ब) सार्वजनिक धोरण निर्मितीतील जागतिकीकरणाच्या प्रभावाची चर्चा करा?
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सार्वजनिक धोरणाची व्याप्ती स्पष्ट करा?
ब) धोरण नेटवर्क स्पष्ट करा?
क) सार्वजनिक धोरणाची अंमलबजावणी स्पष्ट करा?
ड) सार्वजनिक धोरणाच्या आकारातील सुत्रीकरण स्पष्ट करा?

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) आरोग्याच्या विकासाबाबतचे धोरण स्पष्ट करा?
- ब) पर्यावरण धोरणाबाबत चर्चा करा?
- क) जागतिक धोरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा?
- ड) आंतरराष्ट्रीय कलाकारांची भूमिका चर्चा करा?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2245

[Total No. of Pages : 4

[6043]-204

M.A.

POLITICAL SCIENCE

Politics and the Media (Optional)

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (22404)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) What is Social Movement? Explain the role of social media in Social Movements?
- b) Explain effects of Media on voting behavior.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of media in determining the level of political participation.
- b) Explain the role of media in making of public opinion on Public Issues.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of media in making of political socialization.
- b) Explain the Techniques of Media Election Ch. Campaigns.

Q4) Answer any two of the following : **[10]**

- a) Political participation
- b) Political Ideology
- c) Making of public opinion
- d) Paid news

P.T.O.

Q5) Answer any two of the following :

[10]

- a) Collective Action
- b) New Media
- c) Print Media
- d) The social responsibility of the media

Total No. of Questions : 5]

P-2245

[6043]-204

M.A.

POLITICAL SCIENCE

Politics and the Media (Optional)

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (22404)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) पुढीलपैकी एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) सामाजिक चळवळ म्हणजे काय? सामाजिक चळवळीमध्ये माध्यमांची असलेली भूमिका स्पष्ट करा.
ब) मतदारांवर माध्यमांचा पडणारा प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) राजकीय सहभागाची पातळी निश्चित करण्यामध्ये माध्यमांची असलेली भूमिका स्पष्ट करा.
ब) राजकीय समस्यांवर जनमत तयार करण्यात माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) पुढीलपैकी एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) राजकीय सामाजीकरण घडविण्यात माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सहभागाची पातळी निश्चित करण्यात माध्यमांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा द्या : [10]

- अ) राजकीय सहभाग
ब) राजकीय विचारप्रणाली
क) जनमत निर्मिती प्रक्रिया
ड) सशुल्क बातम्या

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा दया :

[10]

- अ) सामुहिक कृती
- ब) नवीन माध्यमे
- क) मुद्रित माध्यमे
- ड) माध्यमांची सामाजिक जबाबदारी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2246

[Total No. of Pages : 4

[6043]-205

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 06 : Human Rights

(2019 Pattern) (Credit System) (22405)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following : [10]

- a) Examine terrorism as a challenge to Human Rights.
- b) Discuss the origin and developments of Human Rights through the effort of the U.N.O.

Q2) Attempt any one question of the following : [10]

- a) Explain the role of Non-Governmental Organizations in the protection of Human Rights.
- b) Explain the provisions of Human Rights as mentioned in the Indian Constitution.

Q3) Attempt any one question of the following : [10]

- a) What are the Civil and Political Rights? Discuss the differences between the two.
- b) Briefly describe the Universalist conception of Human Rights.

Q4) Attempt any two of the following : [10]

- a) Rights of Minorities in India.
- b) Individual Rights and Group Rights.
- c) Rights of Migrant Workers.
- d) National Human Right Commission.

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Rights of the child.
- b) Rights of Dalits and Tribes.
- c) Rights of Women.
- d) Protection of Human Rights Act, 1993.

Total No. of Questions : 5]

P-2246

[6043]-205

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 06 : Human Rights

(2019 Pattern) (Credit System) (22405)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य।

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) मानवी हक्कासमोरील आव्हान म्हणून दहशतवादाचे परिक्षण करा.
- ब) मानवी हक्क उत्पत्ती आणि विकासासाठी संयुक्त राष्ट्र संघाच्या प्रयत्नांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) मानवी हक्काच्या संरक्षणामध्ये गैर सरकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय संविधानातील मानवी हक्काच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) नागरी आणि राजकीय हक्क म्हणजे काय? दोहोतील फरकाबाबत चर्चा करा.
- ब) मानवी हक्कांच्या वैश्विक संकल्पनेचे थोडक्यात वर्णन करा.
- प्रश्न 4) खालील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) भारतातील अल्पसंख्यांकांचे हक्क
- ब) व्यक्तिगत हक्क व सामुहिक हक्क
- क) स्थलांतरीत कामकारांचे प्रश्न
- ड) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग

प्रश्न 5) खालील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) बालकांचे हक्क
- ब) दलीत आणि जमातींचे हक्क
- क) महिलांचे हक्क
- ड) मानवी हक्क संरक्षण कायदा - 1993

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2247

[Total No. of Pages : 3

[6043]-206

M.A. (Part-I)

POLITICAL SCIENCE

Social and Political Movements in India

(2019 Pattern) (Semester - II) (22406) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the features of new Social movements in India.
- b) Describe the anti-corruption movement in India.

Q2) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the question of land reform in India.
- b) Describe the major stages of development of the women's in India

Q3) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Write an essay on the types of social movement in India.
- b) Explain the scope of Political and social movement in India.

Q4) Attempt any two question of the following. **[10]**

- a) Bhudan movement
- b) Bhartiya Kisan Union
- c) Mandal Commission
- d) Landless movement

Q5) Attempt any two question of the following. **[10]**

- a) Chipko Andolan
- b) Narmada Andolan
- c) Students Movement
- d) Issues of Human Rights.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P-2247

[6043]-206
M.A. (Part-I)
POLITICAL SCIENCE
Social and Political Movements in India
(2019 Pattern) (Semester - II) (22406) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारतातील नव्या सामाजिक चळवळीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) भारतातील भ्रष्टाचार निर्मूलन चळवळीची माहिती सांगा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारतातील जमीन सुधारणेच्या प्रश्नांचे स्पष्टीकरण द्या.
ब) भारतातील स्त्री चळवळीच्या विकासाच्या प्रमुख अवस्था सांगा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारतातील सामाजिक चळवळींच्या प्रकारावर निबंध लिहा.
ब) भारतातील राजकीय सामाजिक चळवळीची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भूदान चळवळ
ब) भारतीय किसान संघ
क) मंडल आयोग
ड) भूमीहिन चळवळ

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) चिपको आंदोलन
- ब) नर्मदा आंदोलन
- क) विद्यार्थी चळवळ
- ड) मानवी हक्क प्रश्न

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2248

[Total No. of Pages : 4

[6043]-207

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

**PO-08 : Political Thought in Modern Maharashtra (Optional)
(2019 Pattern) (Credit System) (22407)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following : [10]

- a) Critically analyse Mahatma Phule's analysis of the caste system.
- b) Explain Lokmanya Tilak's views on ends and means.

Q2) Attempt any one question of the following : [10]

- a) Discuss Dr. Ambedkar's views on Indian Nationalism.
- b) Discuss V.R. Shinde's views on Untouchability.

Q3) Attempt any one question of the following : [10]

- a) Explain the Vinoba Bhave's views on Sarvodaya.
- b) Explain V.D. Savarkar's views on Hindu Nationalism.

Q4) Attempt any two of the following : [10]

- a) Mahatma Phule's views on Equality.
- b) Lokmanya Tilak's views on Cultural Nationalism.
- c) Dr. Ambedkar's views on Dalit Right movement.
- d) V.D. Savarkar's views on social Reform.

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) V.R. Shinde's views on Social Reforms.
- b) Vinoba Bhave's views on Bhoodan movement.
- c) Mahatma Phule's views on Sarvajanic Satya Dharma.
- d) V. D. Savarkar and militarization.

Total No. of Questions : 5]

P-2248

[6043]-207

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-08 : Political Thought in Modern Maharashtra (Optional)

(2019 Pattern) (Credit System) (22407)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) जातीयव्यवस्थेच्या संदर्भातील महात्मा फुले यांचे ब्राम्हव्यवादाच्या संबंधी विश्लेषणाचे सटीक परीक्षण करा.
ब) लो. टिळकांचा साध्य - साधनविषयक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) भारतीय राष्ट्रवादासंबंधी डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांची चर्चा करा.
ब) वि. रा. शिंदे यांच्या अस्पृश्यताविषयक विचारांवर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) विनोबा भावे यांचे सर्वोदय विषयक विचार स्पष्ट करा.
ब) वि. दा. सावरकर यांचे हिंदु राष्ट्रवाद विषयक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) महात्मा फुलेंचे समता विषयक विचार
ब) लो. टिळकांचा सांस्कृतिक राष्ट्रवाद
क) डॉ. आंबेडकरांचे दलित चळवळीविषयक विचार
ड) वि. दा. सावरकरांचे समाजिक सुधारणा विषयक विचार

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) वि. रा. शिंदेचे सामाजिक सुधारणा विषयक विचार
- ब) विनोबा भावे यांची भूदान चळवळ
- क) महात्मा फुलेंचा सार्वजनिक सत्य धर्माविषयक विचार
- ड) वि. दा. सावरकर आणि लष्करीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2249

[Total No. of Pages : 2

[6043]-301

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-C7 : Modern Political Thought

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32401)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one questions of the following: **[10]**

- a) Explain Ranade Political Liberalism?
- b) Explain M.Gandhi's concept of truth and non violence?

Q2) Attempt any one questions of the following: **[10]**

- a) Explain Nehru's concept of secularism?
- b) Discuss Dr. Ambedkar's state socialism?

Q3) Attempt any one questions of the following: **[10]**

- a) Discuss the linguistic politics of the lohians?
- b) Discuss Nehru's Democratic socialism?

Q4) Attempt any two questions of the following: **[10]**

- a) Explain Ranade's economic thoughts.
- b) Explain M.Gandhi's concept of Satyagraha?
- c) Explain Dr. Ambedkar's views on democracy?
- d) Explain Lohia's caste in Indian politics?

Q5) Attempt any two questions of the following: **[10]**

- a) Explain The social reforms suggested by Ranade?
- b) Explain M.Gandhi's concept of trusteeship?
- c) Explain Nehru's concept of Nationalism?
- d) Explain Dr. Ambedkar's criticism of caste system?

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2249

[6043]-301

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-C7 : Modern Political Thought

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32401)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) रानडे यांचा राजकीय उदारमतवाद स्पष्ट करा.
ब) म. गांधी यांची सत्य व अहिंसा संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) नेहरूची धर्म निरपेक्षता संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) डॉ. आंबेडकरांच्या राज्य समाजवादावर चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) लोहियांच्या भाषिक राजकारणावर चर्चा करा.
ब) नेहरूची लोकशाही समाजवादावर चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) रानडे यांचा आर्थिक विचार स्पष्ट करा.
ब) म. गांधी यांची सत्याग्रह संकल्पना स्पष्ट करा.
क) डॉ. आंबेडकरांचे लोकशाही विषयक विचार स्पष्ट करा.
ड) लोहियांचे भारतीय राजकारणातील जात स्पष्ट करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) रानडे यांनी सुचवलेल्या सामाजिक सुधारणा स्पष्ट करा.
ब) म. गांधीची विश्वस्त संकल्पना
क) नेहरूची राष्ट्रवादाची संकल्पना
ड) डॉ. आंबेडकरांनी जाती व्यवस्थेवर केलेली टीका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2250

[6043]-302

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-C8 : Political Sociology

(2019 Pattern) (Semester - III) (32402)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the levels of Political Participation.
- b) Discuss the various medium of Plitical Socialism.

Q2) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Discuss Max Weber's contribution to Political Sociology.
- b) Explain the critical analysis of behavioral theory.

Q3) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the meaning and Nature of Political Sociology.
- b) Explain the thoughts of Karl Marx.

Q4) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Marx's State thoughts
- b) Discribe the characteristics of behaviorism.
- c) Explain the importance of Political Socialism.
- d) Explain the importance of Political Culture.

Q5) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) The meaning of Political Socialism
- b) Class Struggle.
- c) State the limits of Political Sociology.
- d) The role of Public Opinion.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2250

[6043]-302
M.A. (Part - II)
POLITICAL SCIENCE
PO-C8 : Political Sociology
(2019 Pattern) (Semester - III) (32402)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राजकीय सहभागाच्या पातळ्या स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सामाजिकरणाच्या विविध माध्यमांची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) मॅक्स वेबरच्या राजकीय समाजशास्त्रातील योगदानाची चर्चा करा.
ब) वर्तनवादी सिद्धांताचे चिकित्सक विश्लेषण करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राजकीय समाजशास्त्राचा अर्थ, स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) कार्ल मार्क्सच्या विचारांचे परिक्षण करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) मार्क्सचे राज्यविषक विचार.
ब) वर्तनवादाची वैशिष्ट्ये सांगा.
क) राजकीय सामाजिकरणाचे महत्त्व सांगा.
ड) राजकीय संस्कृतीचे महत्त्व सांगा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राजकीय सामाजिकरणाचा अर्थ
ब) वर्ग संघर्ष
क) राजकीय समाजशास्त्राच्या मर्यादा
ड) लोकमताची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2251

[6043]-303

S.Y. M.A.

POLITICAL SCIENCE

PO-CG : World Politics - New Developments

(2019 Pattern) (Credit Pattern) (Semester - III) (32403)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All question are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Discuss in detail the Environmental issues international level.
- b) state the solutions for Resolving Ethnic conflicts.

Q2) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) What is Terrorism? Explain the types of Terrorism.
- b) Explain the world Trade and Behavior of Nations.

Q3) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Explain the cross-border Relationship.
- b) Explain the internal factors of foreign policy marking.

Q4) Attempt any two of the following questions. **[10]**

- a) Refugees
- b) Types of Intervention
- c) Informal Institutions and foreign policy.
- d) Global warning

Q5) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Types of Borders
- b) External factors and foreign policy
- c) Feminism
- d) Concept of military

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2251

[6043]-303

S.Y. M.A.

POLITICAL SCIENCE

PO-CG : World Politics - New Developments

(2019 Pattern) (Credit Pattern) (Semester - III) (32403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील पर्यावरणाविषयक समस्यावर तपशीलवार चर्चा करा.
ब) जातीय संघर्ष सोडविण्यासाठी उपाय सांगा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) दहशतवाद म्हणजे काय? दहशतवादाचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) जागतिक व्यापार आणि राष्ट्रांचे वर्तन स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) क्रॉस बॉर्डर संबंध स्पष्ट करा.
ब) परराष्ट्र धोरण निर्मितीचे अंतर्गत घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) निर्वासित
ब) हस्तक्षेपाचे प्रकार
क) अनौपचारिक संस्था आणि परराष्ट्र धोरण
ड) जागतिक तापमान

प्र.5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) सीमांचे प्रकार
ब) बाह्य घटक आणि परराष्ट्र धोरण
क) स्त्रीवाद
ड) सैन्याची संकल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2252

[6043]-304

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

**PO-09 : Indian Administration Structure and Organization
(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32404)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Indian Administrative system in a legacy of british rule comment.
- b) Discuss the socio - economic challenges before Indian Administration.

Q2) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Explain the role of Governor in state administration.
- b) Explain the importance of Right to Information.

Q3) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Explain the functions of state council of Ministers.
- b) Discuss in detail that 'corruption' is a major challenge before the Indian administration.

Q4) Attempt any one of the following: **[10]**

- a) State secretariat.
- b) Prime minister's office
- c) E-Governance
- d) Citizen charter

Q5) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Ombudsman
- b) Federal system
- c) Good-governance
- d) Union Public service commission

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2252

[6043]-304

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-09 : Indian Administration Structure and Organization
(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32404)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) 'भारतीय प्रशासन व्यवस्था ही ब्रिटिश सत्तेचा वारसा आहे' भाष्य करा.
ब) भारतीय प्रशासनापुढील सामाजिक-आर्थिक आव्हानांची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राज्यपालांची राज्य प्रशासनातील भूमिका स्पष्ट करा.
ब) माहितीच्या अधिकाराचे महत्व स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राज्य मंत्रीमंडळाचे कार्य स्पष्ट करा.
ब) भारतीय प्रशासनापुढे 'भ्रष्टाचार' हे एक मोठे आव्हान आहे याची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राज्य सचिवालय
ब) पंतप्रधानांचे कार्यालय
क) ई-शासन
ड) नागरी सनद
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) लोकपाल
ब) संघराज्य पद्धती
क) सूशासन
ड) केंद्रीय लोकसेवा आयोग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2253

[Total No. of Pages : 2

[6043]-305

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

**Po-010 : Political Thought of Dr. Babasaheb Ambedkar
(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32405)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Dr. Babasaheb Ambedkar is called the Architect of Indian constitution, comment.
- b) Explain Dr. Babasaheb Ambedkar's Criticism of caste system in India.

Q2) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Write the thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar about the fight against counter feiting (Khoti).
- b) Dr. Babasaheb Ambedkar's views on Agriculture.

Q3) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the concept of Liberty by Dr. Babasaheb Ambedkar.
- b) Explain the concept of conversion by Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q4) Attempt any two questions of the following. **[10]**

- a) Dr. Babasaheb Ambedkar's views on equality.
- b) Dr. Babasaheb Ambedkar's views on Fraternity.
- c) Dr. Babasaheb Ambedkar's views on Industries.
- d) Dr. Babasaheb Ambedkar views on Navyana.

Q5) Attempt any two questions of the following. **[10]**

- a) Dr. Babasaheb Ambedkar's thoughts on capitalist economy.
- b) Dr. Babasaheb Ambedkar's views on women equality.
- c) Dr. Babasaheb Ambedkar's views on Hindu code bill.
- d) Buddha and his Dhamma.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2253

[6043]-305

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

Po-010 : Political Thought of Dr. Babasaheb Ambedkar
(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32405)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना भारतीय संविधानाचे शिल्पकार म्हटले जाते, भाष्य करा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची भारतातील जाती व्यवस्थेवरील केलेली टीका स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा खोती विरूद्धच्या लढयाविषयीचे विचार लिहा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शेतीविषयक विचार
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची स्वातंत्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची धर्मातराची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे समतेचे विचार
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे बंधुत्व विषयक विचार
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे उद्योगासंबंधीचे विचार
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे नवयानाविषयक विचार
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे भांडवलशाही अर्थव्यवस्थे विषयी विचार
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे स्त्री-समानतेचे विचार
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे हिंदु कोड बिल बाबत विचार
ड) 'बुद्ध आणि त्यांचा धम्म'

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2254

[6043]-306

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

Po-011 : Public Policy in India (Optional)

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32406)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Review the major public policy changes since 1990.
- b) Explain the advantages and disadvantage of globalization.

Q2) Attempt any one of the following question. **[10]**

- a) Evaluate the environmental protection act of 1986.
- b) Explain in detail the obstacles before solar energy policy.

Q3) Attempt any one of the following questions. **[10]**

- a) Evaluate the Economically weaker section reservation policy.
- b) Explain the importance of food security policy.

Q4) Attempt any two of the following questions. **[10]**

- a) Air pollution control policy.
- b) Womens Labour policy.
- c) Cyber security policy.
- d) Evaluation of Pradhan Mantri Ujwala Yojana.

Q5) Attempt any two of the following questions. **[10]**

- a) Policy on Third gender.
- b) New industrial policy.
- c) The twenty point programme.
- d) Mandal commission.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2254

[6043]-306

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

Po-011 : Public Policy in India (Optional)

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (32406)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) 1990 नंतरच्या बदलत्या प्रमुख सार्वजनिक धोरणांचा आढावा घ्या.
ब) जागतिकीकरणाचे फायदे आणि तोटे सांगा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) 1986 च्या पर्यावरण संरक्षण कायद्याचे मूल्यमापन करा.
ब) सौर ऊर्जा धोरणातील अडथळे सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आर्थिक दुर्बल घटक आरक्षण धोरणाचे मूल्यमापन करा.
ब) अन्न सुरक्षा धोरणाचे महत्त्व विशद करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) हवा प्रदुषण नियंत्रण धोरण
ब) महिला कामगार धोरण
क) सायबर सुरक्षा धोरण
ड) प्रधानमंत्री उज्वला योजना मूल्यमापन
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) तृतीय पंथीयाबाबतचे धोरण
ब) नवीन औद्योगिक धोरण
क) 20 कलमी कार्यक्रम
ड) मंडल आयोग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2255

[6043]-307

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-012 : Research Methodology

(2019 Pattern) (Semester - III) (Optional Paper) (32407)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Explain types of sampling.
- b) What is a questionnaire? Explain its characteristics.

Q2) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Explain meaning and objective of research methodology.
- b) Explain various types of Hypothesis.

Q3) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Explain significance of research.
- b) Explain in detail the qualitative methods.

Q4) Answer any two of the following. **[10]**

- a) Bibliography.
- b) Data analysis.
- c) Objective of research.
- d) Interview method

Q5) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Research problem.
- b) Primary data
- c) Review of literature.
- d) Probability.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2255

[6043]-307

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-012 : Research Methodology

(2019 Pattern) (Semester - III) (Optional Paper) (32407)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) नमूना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) प्रश्नावली म्हणजे काय? तीचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) संशोधन पद्धतीचा अर्थ व उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) गृहितकांची विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) गुणात्मक पद्धतीचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) संदर्भसूची
ब) माहिती विश्लेषण
क) संशोधनाची उद्दिष्ट्ये
ड) मुलाखत तंत्र
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) संशोधन समस्या
ब) प्राथमिक माहिती
क) संदर्भ साहित्याचा आढावा
ड) शक्यता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2256

[Total No. of Pages : 4

[6043]-401

S.Y. M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

H2H01 : Fundamentals of Political Theory

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42401)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : [10]

- a) Write an essay on political theory explaining its meaning, scope and nature.
- b) Elaborate various dimensions of concept of liberty.

Q2) Attempt any one of the following : [10]

- a) Liberty, equality and rights are pillars of democracy. Explain the statement.
- b) What is authority? Explain various types of authority.

Q3) Attempt any one of the following : [10]

- a) Explain the importance of rights.
- b) Critically evaluate various theories of origin of state.

Q4) Attempt any two of the following : [10]

- a) Negative liberty
- b) legal rational Authority
- c) Civil Society
- d) Sources of legitimacy

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Liberal Democracy
- b) Natural Rights
- c) Idea of Citizenship
- d) Fraternity

Total No. of Questions : 5]

P-2256

[6043]-401

S.Y. M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

H2H01 : Fundamentals of Political Theory

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42401)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) राजकीय सिद्धांताचा अर्थ, व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) स्वातंत्र्य या संकल्पनेचे विविध पैलू स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) स्वातंत्र्य, समता आणि हक्क हे लोकशाहीचे आधारस्तंभ असतात, या विधानाचे स्पष्टीकरण करा.
ब) अधिसत्ता म्हणजे काय? ते सांगून अधिसत्तेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) हक्कांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) राज्याच्या उदया संदर्भातील विविध सिद्धांतांचे चिकित्सक परिक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही दोन प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) नकारात्मक स्वातंत्र्य
ब) कायदेशीर अधिसत्ता
क) नागरी समाज
ड) अधिमान्यतेची उगमस्थाने

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) उदारमतवादी लोकशाही
- ब) नैसर्गिक हक्क
- क) नागरिकत्वाची संकल्पना
- ड) बंधुता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P 2257

[Total No. of Pages : 2

[6043]-402

M.A. - II

POLITICAL SCIENCE

PO - C11 : Political Process in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42402)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

- Q1)** Attempt any one question of the following. **[10]**
- a) Define political party, Explain the Nature.
  - b) Explain the role of finance commission of India.
- Q2)** Attempt any one question of the following. **[10]**
- a) Write in detail the power, functions and role of the Governor.
  - b) Explain the factors of caste as an important factor shaping Indian politics.
- Q3)** Attempt any one question of the following. **[10]**
- a) Write an essay an Naxalite movement.
  - b) Comment on peasant movement in India.
- Q4)** Attempt any two questions of the following. **[10]**
- a) Collation politics in India.
  - b) NITI Ayog.
  - c) Relation between Religion and politics
  - d) Civil society organisations
- Q5)** Attempt any two questions of the following **[10]**
- a) Decline of party dominat system in India.
  - b) Distribution financial sourcess between centre and state.
  - c) Effect of state emergency.
  - d) Social determinants of state politics-Language.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P 2257

[6043]-402

M.A. - II

POLITICAL SCIENCE

PO - C11 : Political Process in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42402)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालील पैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राजकीय पक्षाची व्याख्या करा, भारतातील पक्षपद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा?
ब) भारताच्या वित्त अयोगाची भूमिका स्पष्ट करा?
- प्र.2)** खालील पैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राज्यपालाचे अधिकार कार्य आणि भूमिका तपशीलवार लिहा?
ब) भारतीय राजकारणाला आकार देणारा घटक म्हणून 'जात' हा घटक स्पष्ट करा?
- प्र.3)** खालील पैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) नक्षलवादी चळवळीवर निबंध लिहा?
ब) भारतातील शेतकरी चळवळीवर निबंध लिहा?
- प्र.4)** खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारतातील अघाडी राजकारण.
ब) निती आयोग.
क) धर्म आणि राजकारणातील संबंध
ड) नागरी समाजाच्या चळवळी.
- प्र.5)** खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
अ) भारतातील एक पक्ष वर्चस्वशाली पद्धतीचा - हास.
ब) केंद्र-राज्य आर्थिक स्रोतांची वाटणी.
क) घटकराज्य आणिबाणीचा परिणाम.
ड) राज्यांच्या राजकारणाचे सामाजिक निर्धारक - भाषा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2258

[Total No. of Pages : 4

[6043]-403

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C12 : Politics and Society

(2019 Pattern) (Credit System) (42403)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following questions. [10]

- a) What is religion? Write the characteristics of religion.
- b) Explain the basic elements of nationalism.

Q2) Answer any one of the following questions. [10]

- a) Explain the influence of caste on Indian Politics.
- b) Explain the development of social movement in India.

Q3) Answer any one of the following questions. [10]

- a) Discuss the Politics of national identity.
- b) Explain the development of the environmental movement.

Q4) Answer any two of the following questions. [10]

- a) Nirbhaya Movement.
- b) Interrelationship between Politics and Society.
- c) Reasons of inequality.
- d) The universal declaration of human rights.

P.T.O.

Q5) Write any two short notes of the following :

[10]

- a) Meaning of culture.
- b) Leadership qualities.
- c) Features of class concept.
- d) Anti corruption movement.

Total No. of Questions : 5]

P-2258

[6043]-403

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C12 : Politics and Society

(2019 Pattern) (Credit System) (42403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) धर्म म्हणजे काय? धर्माची वैशिष्ट्ये लिहा.
ब) राष्ट्रवादाचे आधारभूत घटक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारतीय राजकारणावर जातीचा प्रभाव स्पष्ट करा.
ब) भारतातील सामाजिक चळवळीचा विकास स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राष्ट्रीय अस्मितेच्या राजकारणाची चर्चा करा.
ब) पर्यावरण चळवळीचा विकास स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) निर्भया चळवळ
ब) राजकारण व समाजयातील आंतरसंबंध
क) विषमतेची कारणे
ड) मानवी अधिकारांचे घोषणापत्र

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- अ) संस्कृतीचा अर्थ
- ब) नेतृत्वाचे गुण
- क) वर्ग संकल्पनेची वैशिष्ट्ये
- ड) भ्रष्टाचार विरोधी चळवळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2259

[Total No. of Pages : 4

[6043]-404

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-013 : 20th Century Political Thought (Optional)
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42404)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any ONE of the following : **[10]**

- a) Explain the thoughts of Gramsci about Political Society, Civil Society & Hegemony.
- b) Critically examine John Rawls theory of Justice.

Q2) Attempt any ONE of the following : **[10]**

- a) Discuss in detail Michel Foucault's thoughts on Power & Knowledge.
- b) Explain the thoughts of Habermas about public sphere & Ethics.

Q3) Attempt any ONE of the following : **[10]**

- a) Explain the political thoughts of Hannah Arendt.
- b) Explain the Distributive Justice of John Rawls.

Q4) Answer any TWO of the following : **[10]**

- a) Organic Intellectual - Gramsci
- b) Theory of Action - Hannah Arendt
- c) Political Liberalism - John Rawls
- d) Disciplinary ; A method of power - Michel Foucault

P.T.O.

Q5) Attempt any TWO of the following :

[10]

- a) Totalitarianism - Hannah Arendt
- b) Govern Mentality - Michel Foucault
- c) Cosmopolitanism - Hebermas
- d) Civil Society

Total No. of Questions : 5]

P-2259

[6043]-404

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-013 : 20th Century Political Thought (Optional)

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42404)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) ग्रामशीचे राजकीय समाज, नागरी समाज व धुरीणत्व या विषयीचे विचार स्पष्ट करा.
ब) जॉन रॉल्सच्या न्यायाच्या सिद्धान्ताचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) मिशेल फुको यांचे सत्ता व ज्ञान विषयक विचारांची सविस्तर चर्चा करा.
ब) हाबरमास यांचे सार्वजनिक अवकाश व नितिमत्ता बाबतचे विचार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) हन्ना आरेण्ट यांचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.
ब) जॉन रॉल्सचा वितरणात्मक न्याय स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सेंद्रीय बुद्धीवत - ग्रामशी
ब) कृतीचा सिद्धान्त - हन्ना आरेण्ट
क) राजकीय उदारमतवाद - जॉन रॉल्स
ड) शिस्त: सत्तेची एक पद्धत - मिशेल फुको

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) सर्वकषतावाद – हन्ना आरेण्ट
- ब) शासकीयता – मिशेल फुको
- क) विश्वबंधुत्व – हाबरमास
- ड) नागरी समाज

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2260

[Total No. of Pages : 3

[6043]-405
M.A. (Part-II)
POLITICAL SCIENCE
PO.014 - Politics of South Asia
(2019 Pattern) (Semester - IV) (42405)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Describe issue of Ethnic conflict in South Asia.
- b) Describe issue of Terrorism in South Asia.

Q2) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Suggest measures for strengthening of SAARC.
- b) Analyze India's role of Nuclearisation.

Q3) Attempt any one of the following. **[10]**

- a) Explain violation of human Rights in South Asia.
- b) Discuss issue of Minorities in South Asia.

Q4) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Ethnic conflict in Sri-Lanka
- b) Universal Declaration of Human Rights.
- c) Geo-Politics : Concept
- d) Historical Background of colonialism.

Q5) Attempt any two of the following. **[10]**

- a) Regionalism.
- b) Challenges of SAARC
- c) Objectives of Nation - Building
- d) Colonialism and India.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P-2260

[6043]-405
M.A. (Part-II)
POLITICAL SCIENCE
PO.014 - Politics of South Asia
(2019 Pattern) (Semester - IV) (42405)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) दक्षिण आशियातील वांशिक संघर्षाच्या समस्येचे वर्णन करा.
ब) दक्षिण आशियातील दहशतवादाच्या समस्येचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सार्कच्या मजबूती करणासाठी उपाय सुचवा.
ब) भारताच्या आण्विक भूमिकेचे विश्लेषण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) दक्षिण आशियातील मानवी हक्कांचे होणारे उल्लंघन स्पष्ट करा.
ब) दक्षिण आशियातील अल्पसंख्याकांच्या समस्येची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) श्रीलंकेतील वांशिक संघर्ष
ब) मानवी हक्कांचा वैश्विक जाहिरनामा
क) भू-राजकारण : संकल्पना
ड) वसाहतवादाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) प्रादेशिकतावाद
- ब) सार्क पुढील आव्हाणे
- क) राष्ट्रबांधणीची उद्दिष्ट्ये
- ड) वसाहतवाद आणि भारत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2261

[Total No. of Pages : 4

[6043]-406

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO:015 - Election Studies

(42406) (2019 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Explain the methods field research.
- b) Write detailed information about the 2014 Loksabha Election.

Q2) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Describe the electoral process in India.
- b) Explain the need for electoral reforms.

Q3) Answer any one of the following : **[10]**

- a) What is Survey? State the features of the survey.
- b) Explain as about the 1952 Loksabha Election.

Q4) Answer any two of the following : **[10]**

- a) Types of Representation
- b) Chief Election Commissioner
- c) Defects of the survey
- d) Types of Media

P.T.O.

Q5) Answer any two of the following :

[10]

- a) Voter Awareness program
- b) Media and elections
- c) 2004 Loksabha Election
- d) The importance of elections

Total No. of Questions : 5]

P-2261

[6043]-406

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO:015 - Election Studies

(42406) (2019 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) क्षेत्रीय संशोधनाच्या पद्धती विशद करा.
ब) 2014 च्या लोकसभा निवडणूकी बद्दल सविस्तर माहिती लिहा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) भारतातील निवडणूक प्रक्रियेची माहिती सांगा.
ब) निवडणूक सुधारणांची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) सर्वेक्षण म्हणजे काय? सर्वेक्षणाची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) 1952 च्या लोकसभा निवडणूकी विषयी माहिती सांगा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
अ) प्रतिनिधित्वाचे प्रकार
ब) मुख्य निवडणूक आयुक्त
क) सर्वेक्षणाचे दोष
ड) प्रसार माध्यमांचे प्रकार

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) मतदार जागृती कार्यक्रम
- ब) प्रसारमाध्यमे आणि निवडणूका
- क) 2004 ची लोकसभा निवडणूक
- ड) निवडणूकांचे महत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2262

[Total No. of Pages : 4

[6043]-407

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-016 : Globalisation and State

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42407)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions : [10]

- a) Explain the evolution of globalisation.
- b) Do you agree with the statement 'Civil Society is changing after globalisation? Discuss.

Q2) Answer any one of the following questions : [10]

- a) Explain the relationship between civil society and the state.
- b) Is the challenge of sub-nationalism increasing before the nation state after globalisation? Discuss.

Q3) Attempt any one of the following questions : [10]

- a) Discuss the Domestic dimensions of state security.
- b) Are third world nations responding to the process of globalisation? Discuss.

Q4) Answer any two of the following questions : [10]

- a) The problem of legitimacy and the nation - state.
- b) Meaning of Globalisation.
- c) Effect of Globalisation on developing society.
- d) Problem of security dilemma in post colonial state.

P.T.O.

Q5) Answer any two short notes of the following :

[10]

- a) Characteristics of globalisation.
- b) Third world
- c) International dimensions of state security.
- d) Disadvantages of Globalisation.

Total No. of Questions : 5]

P-2262

[6043]-407

M.A. (Part - II)

POLITICAL SCIENCE

PO-016 : Globalisation and State

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (42407)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) जागतिकीकरणाची उत्क्रांती विषद करा.
ब) 'जागतिकीकरणानंतर नागरी समाजाचे स्वरूप बदलत आहे' या विधानाशी आपण सहमत आहात काय? चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) नागरी समाज व राज्य यातील आंतरसंबंध स्पष्ट करा.
ब) जागतिकीकरणानंतर राष्ट्र-राज्यासमोर उपराष्ट्रवादाचे आव्हान वाढत आहे? चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) राज्याच्या सुरक्षिततेच्या अंतर्गत पैलूंची चर्चा करा.
ब) तिसऱ्या जगातील राष्ट्रे जागतिकीकरणाच्या प्रक्रियेस प्रतिसाद देत आहेत? चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) अधिमान्यतेची समस्या आणि राष्ट्र-राज्य
ब) जागतिकीकरणाचा अर्थ
क) विकसनशिल समाजावर जागतिकीकरणाचा प्रभाव
ड) वसाहतेत्तर राज्यात सुरक्षा कोंडीची समस्या

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- अ) जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये
- ब) तिसरे जग
- क) राष्ट्रीय सुरक्षिततेचे आंतरराष्ट्रीय पैलु
- ड) जागतिकीकरणाचे तोटे

